

Beroendemedicin i Sverige - en ny specialitet på ett politiskt slagfält

Joar Guterstam

Överläkare, medicine doktor

Ordförande i Svensk förening för beroendemedicin

www.svenskberoendemedicin.se

Agenda

- Beroendemedicin som tilläggsspecialitet för läkare
 - Hur ser svensk beroendevård ut?
 - Aktuella stridsfrågor
-

Tilläggspecialiteter

- För att bli specialistläkare krävs:
 - 5.5 års grundutbildning
 - 1.5 års allmäntjänstgöring (AT)
 - 5 års specialisttjänstgöring (ST)

} Slås nu ihop till 6 års grundutbildning + bastjänstgöring
- Tilläggspecialiteter kräver ytterligare 2.5 års ST-tjänst, med kurser och tjänstgöring under handledning
- 2015 reviderades systemet och ett antal nya tilläggspecialiteter skapades, däribland beroendemedicin

Beroendemedicin

- Tilläggsspecialitet för specialistläkare i psykiatri eller barn- och ungdomspsykiatri
 - Mycket fokus på psykiatrisk samsjuklighet och psykologisk behandling
 - Speglar svensk beroendevårds roll som del av psykiatrin
- Tyvärr inte tillgängligt för andra möjliga basspecialiteter (allmänmedicin, akutmedicin, infektion, gastroenterologi, m.fl.)
 - Efter 6 år är vi ca 80 specialister i beroendemedicin i hela landet
 - Övervägande i storstäderna, fr.a. Stockholm
 - Vår intresseförening för beroendemedicin har dock över 300 medlemmar
- Diskussioner om utvidgad tilläggsspecialitet pågår

Svensk beroendevård

- Delat huvudmannskap
 - Sjukvård och socialtjänst delar på ansvaret
- Stora svårigheter
 - 21 stora regioner vs. 290 små kommuner
 - Skilda professioner, traditioner, lagstiftning och datasystem
- Socialtjänsten har i regel fått bära huvudansvaret
 - Sjukvården sköter ofta endast akut avgiftning och ev. läkemedelsbehandling
 - Socialtjänsten ansvarar helt för förebyggande arbete och tvångsvård (LVM)
 - Saknar legitimerad personal som kan diagnostisera och behandla patienter
 - I samband med ekonomiska problem tenderar beroendevård att prioriteras bort (t.ex. efter "flyktingkrisen" 2015)

Aktuella stridsfrågor

1. Huvudmannskapet

- Enligt Missbruksutredningen 2011:
 - Fragmentiserad och ojämlik vård
 - Utgår ifrån vad som råkar finnas i kommunen, inte vad som har vetenskapligt stöd
- Utredningen föreslog att samla hela ansvaret inom sjukvården
 - Överföra resurser
 - Omforma lagstiftning, bl.a. avskaffa LVM
- Förslagen fick starkt stöd från oss i vården, men inte alls från riksdagen

DN Debatt. "Låt sjukvården ta ansvar för beroendesjukdomar"

PUBLICERAD 2019-05-13

Nya regeringen måste ta tag i beroendevården

Det ekar tomt bakom tal om samverkan

Överläkaren: Vården hämmas av sin organisation

Aktuella stridsfrågor

2. Samsjuklighetsutredningen

- I dagens fragmenterade vård tycks personer med beroende och samtidig annan psykisk sjukdom fara särskilt illa
- 2020 tillsattes Samsjuklighetsutredningen för att ta reda på hur insatserna kan förbättras
- Ska presentera sina förslag 30 november 2021
 - Tycks till stor del vara enig med Missbruksutredningen
 - Hur kommer detta hanteras politiskt?

Aktuella stridsfrågor

3. Avkriminalisering

- 1988 kriminaliserades eget bruk av narkotika i Sverige
 - 1993 → fängelsestraff
- Längre rådde total politisk enighet om detta
- Lagstiftningen har dock aldrig utvärderats och ifrågasätts nu alltmer
 - Leder kriminaliseringen till minskat narkotikabruk?
 - Leder den till ökad stigmatisering?
 - Kan resurserna användas på bättre sätt?

Aktuella stridsfrågor

4. Harm reduction

- Länge var all medicinsk behandling av beroende starkt ifrågasatt, men detta har sakta förändrats
 - På 2000-talet accepterades underhållsbehandling för opioidberoende
 - På 2010-talet accepterades sprututbyten

- Nu på 2020-talet debatteras exempelvis:
 - Lågtröskelprogram med underhållsbehandling
 - Underhållsbehandling med heroin
 - Konsumtionsrum
 - "Renhetstestning" av droger

Sammanfattning

- Beroendemedicin är i Sverige en ny, psykiatrisk tilläggspecialitet för läkare
- Från att vara ett socialt och rättsligt problem har alkohol och narkotika alltmer kommit att ses som frågor för sjukvården
- Svensk förening för beroendemedicin försöker bidra med vårt perspektiv och spela en aktiv roll i denna utveckling